

Raport z badań

Polityka klimatyczna z ludzką twarzą

Oczekiwania Polek
i Polaków wobec
zielonej transformacji

More in
Common
POLSKA

Maria Wittels
Adam Traczyk

Polityka klimatyczna z ludzką twarzą

Oczekiwania Polek i Polaków wobec
zielonej transformacji

Maria Wittels
Adam Traczyk

Warszawa 2024

Autorzy:

Maria Wittels
Adam Traczyk

**More in
Common**

Fundacja More in Common Polska
ul. Sapieżyńska 10A/131
00-215 Warszawa
www.moreincommon.pl
polska@moreincommon.com

Redakcja:

Urszula Engelmayer

Grafika i skład:

Bartłomiej Mortas

O More in Common

More in Common działa na rzecz wzmocnienia demokracji i obywatelskiej kultury dialogu oraz szuka rozwiązań redukujących polaryzację polityczną. Wierzymy, że mimo różnic to, co nas łączy, jest silniejsze od tego, co nas dzieli, a w myśleniu wspólnotowym, trosce o dobro wspólne i zdolności do dochodzenia do kompromisów drzemie większa siła niż w destrukcyjnych narracjach napędzających polaryzację. Dlatego dążymy do znalezienia płaszczyzn porozumienia, wierząc, że tylko zjednoczeni będziemy mogli wspólnie stawiać czoła najważniejszym wyzwaniom naszych czasów. Jesteśmy ponadpartyjną organizacją współpracującą z partnerami instytucjonalnymi z różnych dziedzin. Posiadamy zespoły w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemczech, we Francji i w Polsce. Nasze warszawskie biuro powstało w 2022 roku.

Podziękowania

Stanowiące podstawę tego raportu badania ilościowe były przeprowadzone we współpracy z pracownikami badawczymi Opinia24 i Ipsos. Autorka i autor dziękują również naszym koleżankom z zespołu Zofii Włodarczyk oraz Urszuli Karaś, które wspierały nas cennymi radami i krytycznymi uwagami.

Copyright © 2024 More in Common Polska

Polityka klimatyczna z ludzką twarzą

Oczekiwania Polek i Polaków wobec zielonej transformacji

Temat polityki klimatycznej od dłuższego czasu nie schodzi z pierwszych stron gazet, wzbudzając powszechne emocje. Najlepszym tego przykładem są spory wokół Europejskiego Zielonego Ładu. W More in Common regularnie badamy, jak Polki i Polacy postrzegają najważniejsze wyzwania współczesności. Dlatego też postanowiliśmy bliżej przyjrzeć się temu, co nasze społeczeństwo sądzi o zmianach klimatu i wysiłkach mających im przeciwdziałać.

Polki i Polacy nie mają wątpliwości: klimat się zmienia. Lęk przed kryzysem klimatycznym staje się zbiorowym doświadczeniem. Nie wpływa co prawda na masową zmianę postaw i zachowań, ale stanowi wystarczający powód, aby formułować oczekiwania względem aktywnej polityki w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu.

Na tym tle wyniki naszych badań na pierwszy rzut oka wydają się wzajemnie wykluczać. Polki i Polacy nie tylko chcą przeciwdziałać zmianom klimatu, ale też obiecują sobie po przyjaznej klimatowi polityce korzyści wykraczające poza sferę klimatu i środowiska. W proklimatycznej polityce upatrują szansy na rozwój gospodarczy, obniżenie cen energii i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego. Jednocześnie niezwykle krytycznie oceniają Europejski Zielony Ład. Tymczasem to właśnie klimatyczna agenda Unii Europejskiej w wielu obszarach stanowi kluczowy bodziec do podejmowania konkretnych działań przez władze krajowe.

W naszym raporcie staramy się rozwikłać ten paradoks i wskazać drogę, którą mogą podążać decydentki i decydenci, aby pogodzić te sprzeczne odczucia i zapewnić trwałe poparcie dla przyjaznych ludziom i klimatowi polityk.

Nota metodologiczna

Raport powstał na podstawie dwóch badań ankietowych. Pierwsze zostało przeprowadzone przez pracownię Opinia24 na zlecenie More in Common Polska na reprezentatywnej grupie 2027 Polek i Polaków metodami CATI i CAWI w lutym 2024 r. Drugie badanie zostało przeprowadzone przez pracownię IPSOS w kwietniu 2024 r. na reprezentatywnej próbie 1004 osób metodami CATI i CAWI.

Wykresy zawierają informacje o dacie oraz próbie badania. W części wykresów z powodu zaokrąglenia wyników procenty mogą nie sumować się do 100.

Zmierzch denializmu klimatycznego

Upalne lata, bezśnieżne zimy i kolejne rekordy temperatury są dla Polek i Polaków jasnym sygnałem, że klimat się zmienia. Wbrew wrażeniu, jakie można niekiedy odnieść, przysłuchując się debacie publicznej, zwłaszcza w mediach społecznościowych, trudno w Polsce znaleźć twardego denialistę klimatycznego. Jedynie 4% społeczeństwa sądzi, że zmiany klimatu nie mają miejsca. Jeśli więc wciąż słyszymy w przestrzeni medialnej osoby, które negują te procesy, to dlatego, że są głośne, a nie dlatego, że jest ich dużo.

O ile Polki i Polacy są zgodni co do występowania zmian klimatu, o tyle w sprawie ich przyczyn takiej jednomyślności nie ma. Większość (55%) stoi na stanowisku, że zmiany klimatu są spowodowane przez działalność człowieka. Mniejszość (33%), uważa że klimat zmienia się w sposób naturalny, a człowiek nie ma na ten proces wpływu.

W Y K R E S 1

ISTNIENIE ZMIAN KLIMATU

Z którym z poniższych stwierdzeń na temat zmian klimatu zgadza się Pan/Pani najbardziej?

- Zmiany klimatu mają miejsce i są spowodowane przez człowieka
- Zmiany klimatu mają miejsce, ale są częścią naturalnego cyklu Ziemi i człowiek nie ma na nie wpływu
- Zmiany klimatu nie mają miejsca
- Nie wiem

Dane: luty 2024, N = 2027

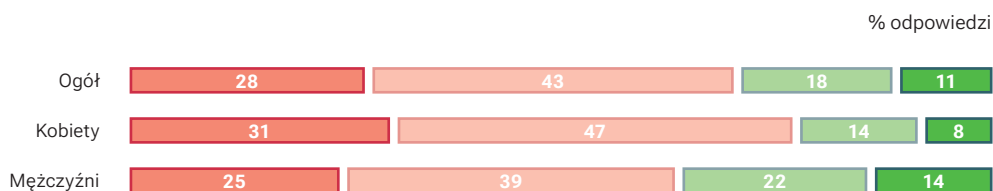
Niezależnie jednak od tego, co uważamy za przyczynę ocieplenia klimatu, wywołuje ono w nas lęk. 71% Polek i Polaków deklarowało, że obawia się zmian klimatu (w tym 28% bardzo). Obawy dotyczą wszystkich grup wiekowych, częściej kobiet (78%) niż mężczyzn (64%). Co jednak najważniejsze, osób deklarujących lęk związany ze zmianami klimatu jest znacznie więcej niż twierdzących, że są one dziełem człowieka. Wyraźnie zatem widać, że nawet jeśli w sprawie przyczyn zmiany klimatu wśród społeczeństwa pojawiają się rozbieżne opinie, to lęk przed nimi jest już doświadczeniem zbiorowym.

W Y K R E S 2

LĘK PRZED ZMIANAMI KLIMATU

Jak bardzo obawia się Pan/Pani zmian klimatu?

- Bardzo się obawiam
- Raczej się obawiam
- Raczej się nie obawiam
- Zupełnie się nie obawiam

Dane: luty 2024, N = 2027

Czas działać

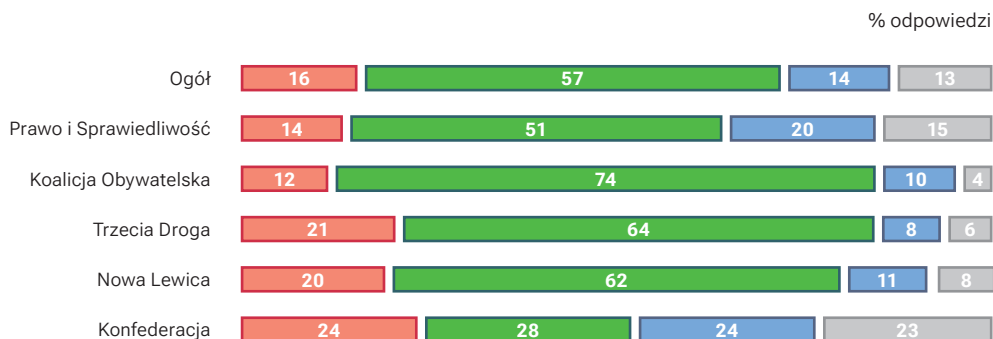
Dla większości niepokój związany ze zmianami klimatu przekłada się na przekonanie o konieczności aktywnego im przeciwdziałania. 57% badanych jest zdania, że aby uniknąć najgorszych konsekwencji kryzysu klimatycznego, działania zaradcze należy podjąć już teraz. 16% Polek i Polaków można zaliczyć do grona klimatycznych pesymistów, którzy sądzą, że już za późno, by zapobiec katastrofie klimatycznej. Kolejne 14% podchodzi do wyzwania z większą bez troską, w przekonaniu, że jest jeszcze czas na podjęcie działań zapobiegających negatywnym skutkom zmian klimatu.

WYKRES 3

CZAS NA DZIAŁANIE

Z którym z poniższych stwierdzeń zgadza się Pan/Pani najbardziej?

- Jest już za późno, aby uniknąć najgorszych konsekwencji zmian klimatu
- Aby uniknąć najgorszych konsekwencji zmian klimatu, musimy działać teraz
- Wciąż mamy czas, aby uniknąć najgorszych konsekwencji zmian klimatu
- Nie wiem

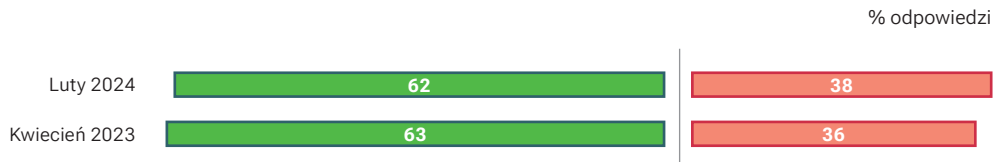
Dane: luty 2024, N = 2027

Aprobata działań, które mitygują zmianę klimatu, potwierdza niesłabnące poparcie dla wydatkowania na ten cel państwowych funduszy. 62% Polek i Polaków zgadza się z tezą, że przeciwdziałanie zmianom klimatu to dobra inwestycja środków publicznych.

W Y K R E S 4

STOSUNEK DO PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATU
Z którym z poniższych stwierdzeń zgadza się Pan/Pani bardziej?

- Przeciwdziałanie zmianom klimatu to dobra inwestycja środków publicznych
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu to marnotrawstwo środków publicznych

Dane: kwiecień 2023, N= 4090, luty 2024, N = 2027

45% Polek i Polaków uważa także, że przeciwdziałanie zmianom klimatu powinno być priorytetem Unii Europejskiej. Co więcej, większość badanych deklaruje, że odczuwałoby dumę, gdyby Unia Europejska pełniła rolę lidera w zakresie walki ze zmianami klimatu (51%). Odmiennego zdania jest 34% badanych.

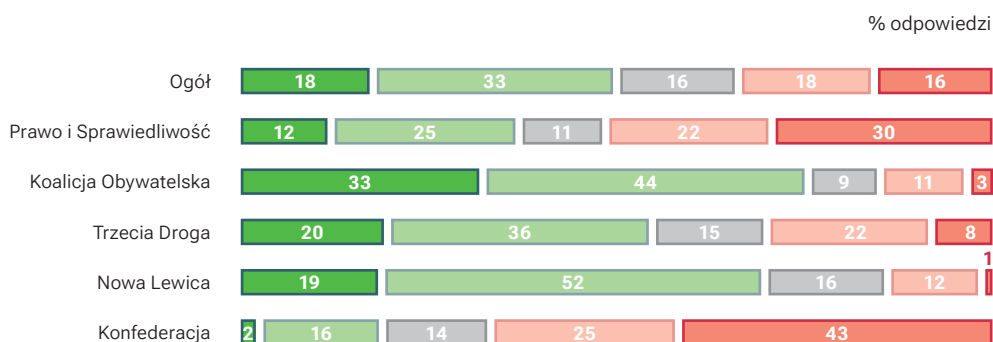
W Y K R E S 5

UNIA EUROPEJSKA JAKO LIDER W WALCE ZE ZMIANĄ KLIMATU

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z poniższym stwierdzeniem?

Przyjęcie przez Unię Europejską roli lidera w zakresie walki ze zmianami klimatu sprawiłoby, że czułbym się dumny/czułabym się dumna z bycia Europejczykiem/Europejką.

- Zdecydowanie się zgadzam
- Raczej się zgadzam
- Nie wiem
- Raczej się nie zgadzam
- Zdecydowanie się nie zgadzam

Dane: luty 2024, N = 2027

W tym kontekście istotnym zastrzeżeniem jest stosunek do działań Unii Europejskiej na tle innych wielkich gospodarek światowych. Na pytanie, czy Unia Europejska powinna angażować się w walkę ze zmianami klimatu, nie oglądając

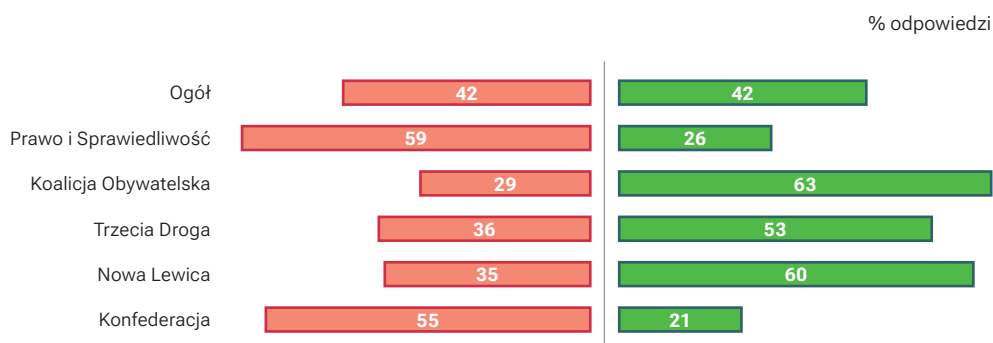

się na inne państwa, 42% Polek i Polaków odpowiada twierdząco. Taki sam odsetek uważa jednak, że Unia powinna angażować się tylko w takim stopniu jak Stany Zjednoczone i Chiny. Wyraźnie wskazuje to na obawy znacznej części społeczeństwa, że Unia Europejska (a co za tym idzie jej obywatelki i obywatele) mogłaby ponieść niewspółmierne koszty walki ze zmianami klimatu.

WYKRES 6

ZAANGAŻOWANIE UNII EUROPEJSKIEJ W WALKĘ ZE ZMIANĄ KLIMATU A DZIAŁANIA INNYCH PAŃSTW
Z którym z poniższych stwierdzeń zgadza się Pan/i bardziej?

- Unia Europejska powinna angażować się w walkę ze zmianami klimatu tylko w takim samym stopniu jak inne państwa, np. USA i Chiny
- Unia Europejska powinna przewodzić wysiłkom na rzecz walki ze zmianami klimatu niezależnie od tego, co robią inne państwa takie jak USA czy Chiny

Dane: luty 2024, N = 2027

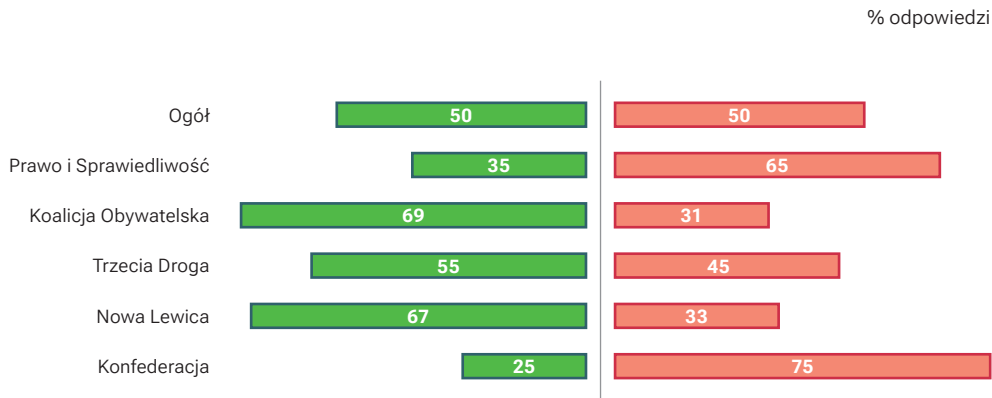
Ową niechęć do wychodzenia przed szereg w kwestiach klimatu obserwowaliśmy też podczas prowadzonych przez nas wcześniej badań jakościowych. Częste były wówczas opinie, że Europa sama nie jest w stanie zapobiec kryzysowi klimatycznemu, a decydowanie się na poświęcenia, kiedy inne gospodarki miałyby czerpać zyski ze spalania paliw kopalnych, byłoby nieefektywne i naiwne.

Nasi badani wyczuleni byli nie tylko na globalny wymiar klimatycznej sprawiedliwości, ale także na ten związany z indywidualnym statusem materialnym. Przypadki przerzucania odpowiedzialności i kosztów na biedniejszych oraz kreowanie wyjątków dla najbogatszych były szczególnie krytycznie oceniane przez uczestników naszych badań. To wyraźnie pokazuje, że zapewnienie poczucia sprawiedliwości jest jednym z kluczowych wyzwań w kontekście utrzymania poparcia Polek i Polaków dla wdrażania rozwiązań przeciwdziałających dalszemu ocieplaniu klimatu. Dziś połowa polskiego społeczeństwa jest przekonana, że na polityce klimatycznej zyskają tylko najbogatsi.

W Y K R E S 7

POLITYKA KLIMATYCZNA A SPRAWIEDLIWOŚĆ SPOŁECZNA
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Na polityce klimatycznej skorzystają wszyscy obywatele
- Na polityce klimatycznej skorzystają tylko najbogatsi

Dane: luty 2024, N = 2027

Jednakże, mimo pewnych zastrzeżeń, Polki i Polacy w ostatecznym rozrachunku dostrzegają potrzebę zwiększenia wysiłków na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu i chcą ambitniejszej polityki klimatycznej. To najczęstsza odpowiedź (40%) na pytanie o stosunek do polityki klimatycznej. Ograniczenia walki ze zmianami klimatu chce tylko co piąta osoba.

W Y K R E S 8

PRZYSZŁOŚĆ POLITYKI KLIMATYCZNEJ
Które z tych stwierdzeń najlepiej oddaje Pana/Pani stosunek do polityki klimatycznej?

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Spodziewane korzyści

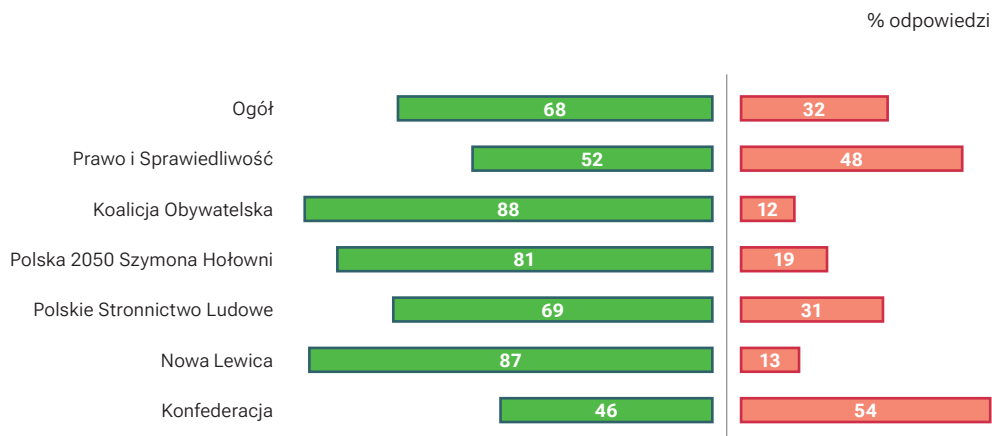
Poparcie polskiego społeczeństwa dla aktywnej polityki klimatycznej nie wynika wyłącznie z troski o planetę i lęku przed negatywnymi skutkami zmian klimatu. Oprócz korzystnych efektów dla samego klimatu badani widzą w niej pożytek dla innych kluczowych obszarów bezpośrednio przekładających się na ich codzienne życie, a także na funkcjonowanie państwa.

WYKRES 9

WPŁYW INWESTYCJI W ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII NA CENY ENERGII

Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Inwestycje w odnawialne źródła energii długofalowo doprowadzą do spadku cen energii
- Inwestycje w odnawialne źródła energii długofalowo doprowadzą do wzrostu cen energii

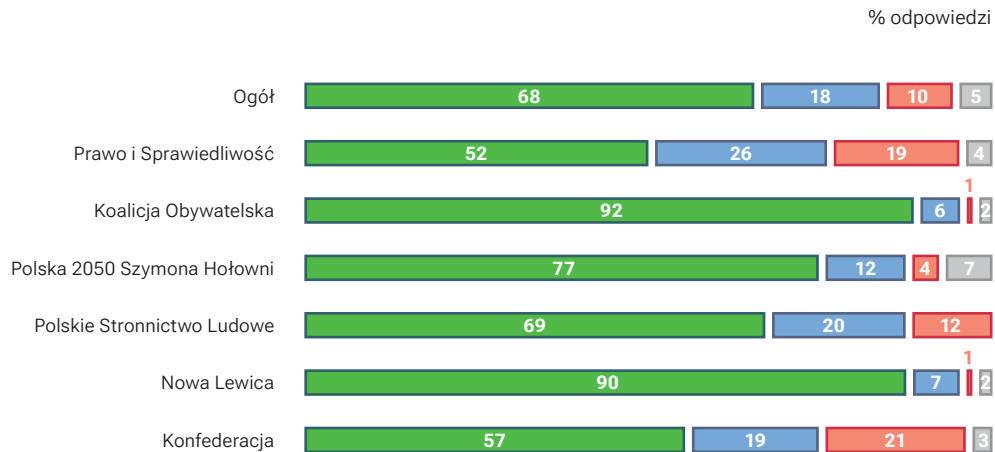
Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Polki i Polacy w większości (68%) uważają, że inwestycje w odnawialne źródła energii długofalowo doprowadzą do spadku cen energii. Taki sam odsetek sądzi, iż te inwestycje będą miały pozytywny wpływ na energetyczne bezpieczeństwo kraju. Oznacza to, że zdecydowana większość uważa inwestycje w odnawialne źródła energii za przynajmniej częściowe rozwiązanie dla najbardziej palących problemów, z którymi mierzymy się w ostatnich latach.

W Y K R E S 1 0

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII A BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE
Jaki według Pana/Pani wpływ na bezpieczeństwo energetyczne Polski mają inwestycje w odnawialne źródła energii, jak farmy wiatrowe i słoneczne?

■ Pozytywny ■ Nie mają wpływu ■ Negatywny ■ Nie wiem

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Co więcej, proklimatyczne rozwiązania są postrzegane nie tylko jako remedium na aktualne problemy, ale także na te, które mogą zaistnieć w przyszłości. 66% respondentów uważa bowiem, że skutki zmian klimatu doprowadzą do wzrostu cen żywności, a zatem i ogólnych kosztów życia. Warto w tym miejscu dodać, że jeszcze większy odsetek badanych (75%) jako potencjalne źródło wzrostów cen produktów spożywczych postrzega susze. To pokazuje, że bezpośrednio obserwowane, konkretne zjawiska spowodowane przez zmiany klimatyczne rezonują silniej niż samo występowanie zmian klimatu.

W Y K R E S 11

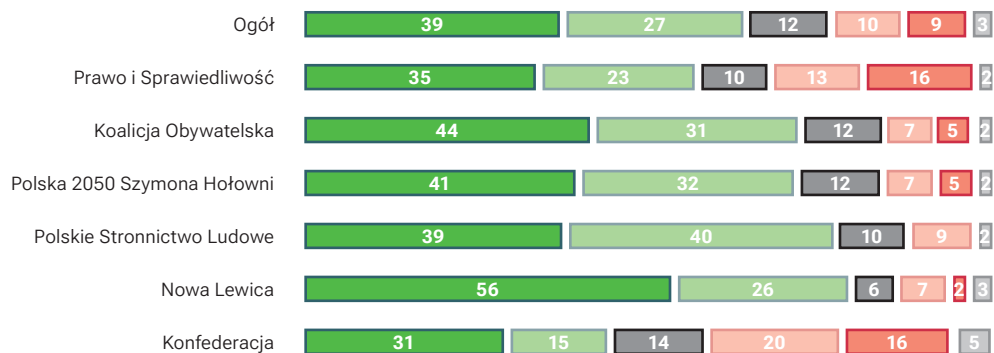
WPŁYW ZMIAN KLIMATU NA CENY ŻYWNOŚCI

W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z poniższym stwierdzeniem?

Skutki zmian klimatu doprowadzą do wzrostu cen żywności.

■ Zdecydowanie się zgadzam
 ■ Raczej się zgadzam
 ■ Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam
■ Raczej się nie zgadzam
 ■ Zdecydowanie się nie zgadzam
 ■ Nie wiem

% odpowiedzi

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Unijny (nie)ład

Nasze badania jednoznacznie wskazują, że Polki i Polacy oczekują ambitnej polityki klimatycznej, którą traktują holistycznie – nie tylko jako środek przeciwdziałający zmianom klimatu, ale także jako przyczynę do rozwiązania innych palących problemów. W obliczu tego pozytywnego nastawienia uderzające jest krytyczne nastawienie polskiego społeczeństwa wobec polityki klimatycznej Unii Europejskiej.

Pytani o wpływ Unii Europejskiej na klimat i środowisko Polki i Polacy co prawda widzą jej pozytywne oddziaływanie na ten obszar (przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi o 13 punktów procentowych), ale już w przypadku wpływu na ceny energii zdecydowanie przeważają niepocholebne oceny. Aż 51% respondentów ocenia go negatywnie, a 23% pozytywnie. Dla porównania zarówno w obszarze bezpieczeństwa jak i rozwoju gospodarczego 54% Polek i Polaków ocenia wpływ Unii Europejskiej jako pozytywny (przewaga o odpowiednio 33 i 26 punktów procentowych nad ocenami negatywnymi)¹. Dwie trzecie polskiego społeczeństwa uważa także, że unijna polityka klimatyczna doprowadzi

¹ Stosunek Polaków do Unii Europejskiej omawiamy szczegółowo w raporcie „Dojrzały i asertywni. Polki i Polacy o Unii Europejskiej” dostępnym na naszej stronie internetowej.

do wzrostu cen energii. Co więcej, odsetek osób przekonanych o negatywnym wpływie polityki klimatycznej Unii Europejskiej na koszty energii rośnie – od kwietnia 2023 r. do lutego 2024 r. zwiększył się o 10 punktów procentowych.

WYKRES 12

POLITYKA KLIMATYCZNA UNII EUROPEJSKIEJ A CENY ENERGII

Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Polityka klimatyczna UE długofalowo doprowadzi do spadku cen energii
- Polityka klimatyczna UE długofalowo doprowadzi do wzrostu cen energii

% odpowiedzi

Dane: kwiecień 2023, N= 4090, luty 2024, N = 2027

Podobnie surowo oceniany jest Europejski Zielony Ład. Niemal trzy czwarte Polek i Polaków uważa, że przyniesie on naszemu państwu więcej strat niż korzyści. Obawy te są najmocniejsze wśród wyborców Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji, jednak wyraźnie widać je wśród zwolenników wszystkich partii.

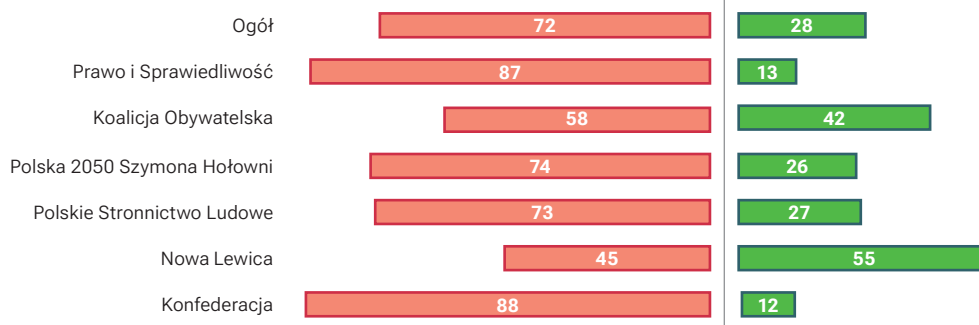
WYKRES 13

OCENA WPŁYWU EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Europejski Zielony Ład przyniesie Polsce więcej strat niż korzyści
- Europejski Zielony Ład przyniesie Polsce więcej korzyści niż strat

% odpowiedzi

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

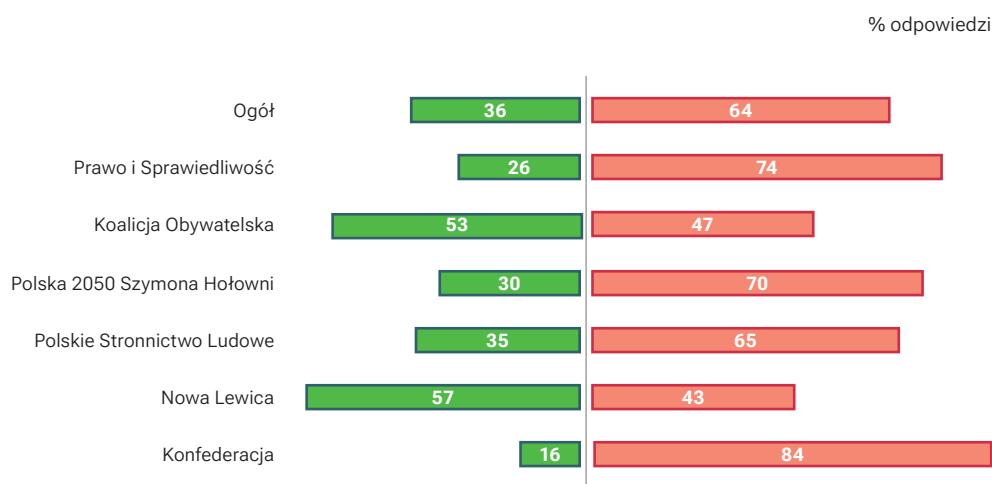
Powszechne jest także przekonanie, że wprowadzenie Europejskiego Zielonego Ładu oznacza, że chronienie środowiska odbędzie się kosztem polskich rolników (63%). Korzyści z lepszej ochrony przyrody dla polskich rolników widzi tylko 36% badanych.

WYKRES 14

EUROPEJSKI ZIELONY ŁAD A OCHRONA PRZYRODY I ROLNIKÓW

Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Wprowadzenie Europejskiego Zielonego Ładu oznacza, że będziemy wspierać polskich rolników dzięki lepszej ochronie przyrody
- Wprowadzenie Europejskiego Zielonego Ładu oznacza, że będziemy chronić klimat i przyrodę kosztem polskich rolników

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Paradoks Zielonego Ładu

Czy negatywna ocena Europejskiego Zielonego Ładu oznacza chęć porzucenia przez Polki i Polaków ambitnej polityki klimatycznej i odłożenia na później zielonej transformacji? Bynajmniej. Przytoczone już wcześniej przekrojowe wyniki jednoznacznie pokazują, że polskie społeczeństwo oczekuje raczej przyśpieszenia w tych obszarach. Nie inaczej prezentuje się obraz społecznych preferencji w odpowiedziach na pytania o poszczególne zielone polityki.

Niemal cztery piąte Polek i Polaków chce przyśpieszenia inwestycji w odnawialne źródła energii, a niewiele mniej – bo ponad trzy czwarte – zwiększenia

dopłat do paneli fotowoltaicznych, ocieplania budynków czy pomp ciepła. Obydwa te rozwiązania mają szersze poparcie (przy słabszym sprzeciwie) niż budowa elektrowni atomowych popierana przez dwie trzecie polskiego społeczeństwa. W kwestii zamykania elektrowni węglowych głosy zwolenników i przeciwników tego kroku rozkładają się niemal po równo. Dane te potwierdzają wnioski z naszych badań przeprowadzonych w kwietniu 2023 r., które wskazywały jednoznacznie, że przyszłość polskiego miksu energetycznego Polki i Polacy widzą przede wszystkim w odnawialnych źródłach energii i w drugiej kolejności w energii atomowej².

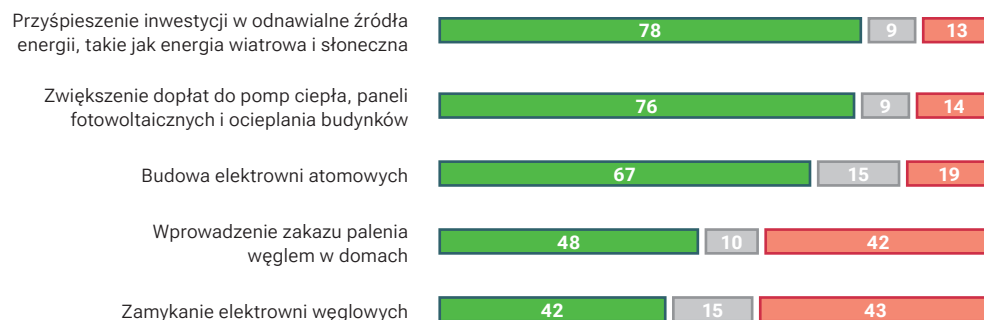
W Y K R E S 1 5

POPARCIE DLA ROZWIĄZAŃ PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH ZMIANIE KLIMATU W ZAKRESIE ENERGETYKI

Które rozwiązania, dotyczące energetyki, które mają przyczynić się do ograniczenia zmiany klimatu Pan/Pani popiera?

■ Popieram   ■ Nie wiem   ■ Nie popieram

% odpowiedzi

Dane: luty 2024, N = 2027

Co więcej, krytyczny stosunek do Europejskiego Zielonego Ładu oraz pozytywny stosunek do protestów rolniczych nie prowadzi do kwestionowania konieczności dostosowania się rolnictwa do zmieniających się warunków klimatycznych. Niemal sześć na dziesięć osób uważa, że rolnicy muszą zmienić sposób gospodarowania ze względu na zmiany klimatu.

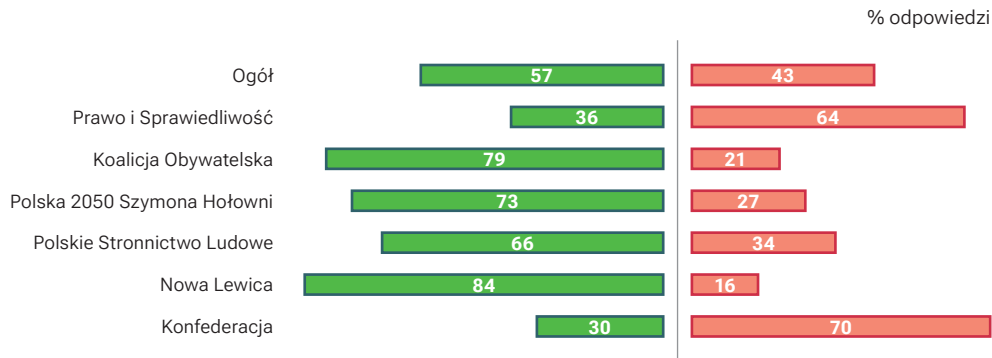
² Zob. Traczyk, A., Włodarczyk, Z., Górka, P., Zmęczona wspólnota. Co łączy i dzieli polskie społeczeństwo, More in Common Polska 2023.

WYKRES 16

SPOSÓB PROWADZENIA GOSPODARSTW ROLNYCH A ZMIANY KLIMATU
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- W obliczu zmian klimatu rolnicy muszą zmienić sposób prowadzenia swoich gospodarstw
- Zmiany klimatu nie są wystarczającym powodem, aby rolnicy zmieniali sposób prowadzenia swoich gospodarstw

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Jednocześnie wśród Polek i Polaków przeważa opinia, że wprowadzenie zakazów jest złym podejściem do walki ze zmianami klimatu. Zamiast tego należy zachęcać firmy i osoby prywatne do dokonywania proklimatycznych wyborów (48% wskazań). Wprowadzenie zakazów działań niszczących klimat popiera 38% respondentów.

WYKRES 17

ZAKAZY I ZACHĘTY W POLITYCE KLIMATYCZNEJ
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Będziemy w stanie właściwie przeciwdziałać zmianom klimatycznym tylko wtedy, gdy rząd zakaże firmom i osobom prywatnym działań, które szkodzą klimatowi.
- Wprowadzanie zakazów jest złym podejściem do walki ze zmianami klimatu, należy zachęcać firmy i osoby prywatne do samodzielnego dokonywania właściwych wyborów.

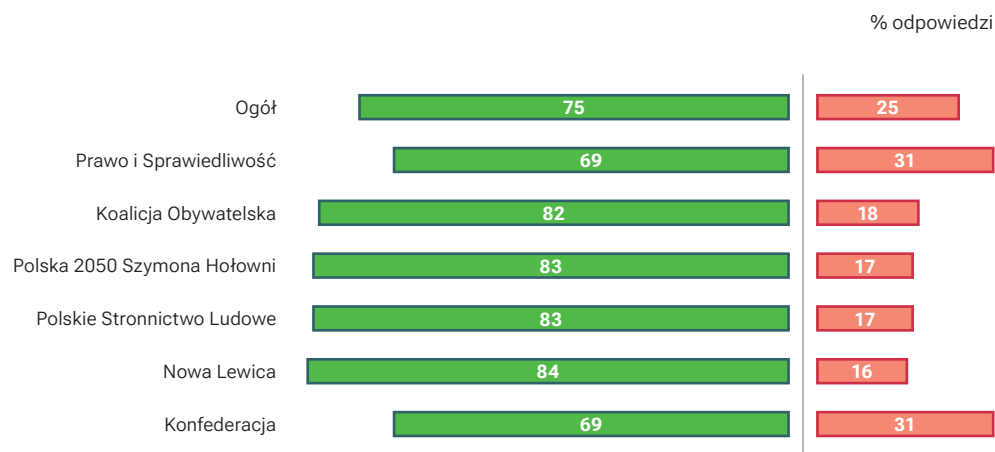
Dane: luty 2024, N = 2027

Wyjątek od niechęci do zakazów stanowią do pewnego stopnia kwestie dotyczące hodowli zwierząt. Aż 69% badanych popiera nałożenie na przemysł mięsny i mleczarski obowiązku poprawy warunków życia zwierząt hodowlanych. Co więcej, aż trzy czwarte respondentów zadeklarowało gotowość kupowania mięsa i nabiału w wyższej cenie, pod warunkiem zyskania pewności, że dzięki temu zwierzęta hodowlane będą lepiej traktowane. To kolejne badanie More in Common pokazujące, że troska o dobrostan zwierząt jest w naszym kraju powszechna i nie stanowi części ideologicznego sporu.

WYKRES 18

CENA MIĘSA I NABIAŁU A DOBROSTAN ZWIERZĄT
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Jestem gotowa/gotowy zapłacić więcej za mięso i nabiał, jeśli miałbym/miałabym pewność, że dzięki temu zwierzęta hodowlane będą lepiej traktowane
- Nie zgodziłbym/zgodziłabym się zapłacić więcej, nawet jeśli oznacza to, że zwierzęta będą gorzej traktowane

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

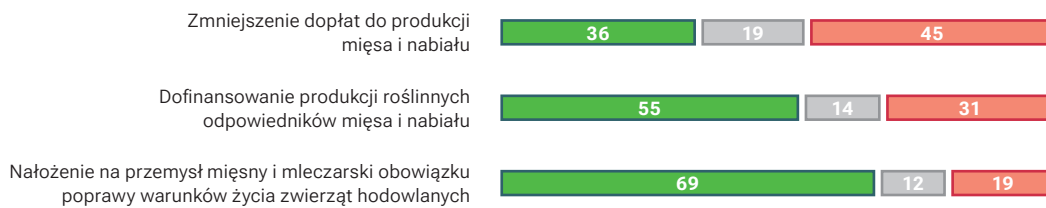
Oczywiście, zdecydowana większość chce, aby żywność była tania (w tym mięso, co pokazuje sprzeciw wobec zmniejszenia dopłat do jego produkcji), jednak nie kosztem dobrostanu zwierząt.

W Y K R E S 1 9

POPARCIE DLA ROZWIĄZAŃ PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH ZMIANIE KLIMATU W ZAKRESIE HODOWLI ZWIERZĄT
Które rozwiązania dotyczące hodowli zwierząt i produkcji mięsa, mające przyczynić się do ograniczenia zmiany klimatu Pan/Pani popiera?

■ Popieram ■ Nie wiem ■ Nie popieram

% odpowiedzi

Dane: luty 2024, N = 2027

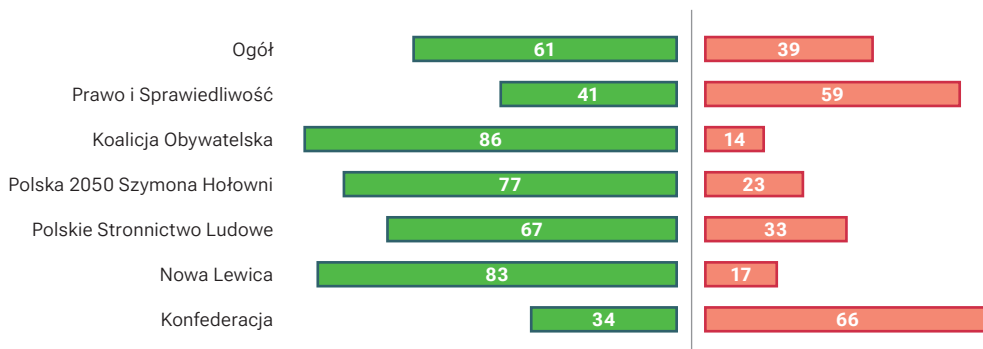
Polki i Polacy uważają również, że przeciwdziałanie zmianom klimatycznym nie stoi w sprzeczności z rozwojem gospodarczym. W oczach 61% badanych stanowi szansę dla naszej gospodarki. To wszystko wskazuje na mocny fundament dla poparcia ambitnej polityki klimatycznej i transformacji energetycznej.

W Y K R E S 2 0

ROZWÓJ GOSPODARKI A PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

 ■ Przeciwdziałanie zmianom klimatu to szansa dla polskiej gospodarki
 ■ Przeciwdziałanie zmianom klimatu to zagrożenie dla polskiej gospodarki

% odpowiedzi

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Jak wyjaśnić więc paradoks, na który składa się równoczesne wysokie poparcie dla ambitnej polityki klimatycznej i silny sprzeciw wobec Europejskiego Zielonego Ładu? Biorąc pod uwagę społeczną percepcję, wyraźnie widać, że politycy – zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym – nie potrafili zakomunikować celów oraz wyjaśnić społeczeństwu poszczególnych etapów Europejskiego Zielonego Ładu. Zabrakło jasnego pokazania wynikających z niego korzyści, odwołania się do najbardziej palących wyzwań, ale i wykorzystania pozytywnego stosunku obywaterek i obywateli do zielonych polityk, a także uczciwego i klarownego przedstawienia kosztów inwestycji, co mogłoby rozwiązać społeczne obawy. Zamiast tego obywatelki i obywatele państw Unii otrzymali nieczytelne komunikaty jak „Fit for 55”.

Europejski Zielony Ład miał być nie tylko pakietem rozwiązań prowadzącym do redukcji emisji gazów cieplarnianych, ale przede wszystkim stanowić wielki projekt modernizacyjny, który stanie się kołem zamachowym europejskiej gospodarki. Tymczasem w efekcie opisanych zaniedbań został pozbawiony wiarygodnej i spójnej pozytywnej opowieści. Ową pustkę w dyskursie wypełnił negatywny przekaz, a Europejski Zielony Ład stał się chłopcem do bicia, na którego łatwo kierować społeczny gniew.

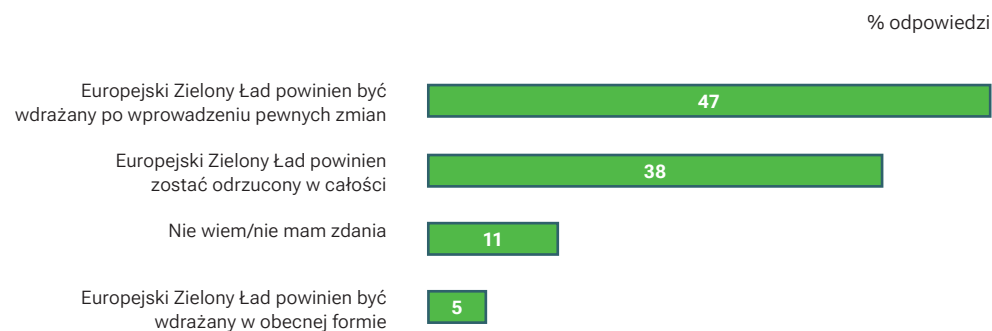
Co gorsza, sytuacja ta grozi wzrostem polaryzacji wokół spraw klimatycznych. Tymczasem, jak wykazały wielokrotnie badania More in Common, przeciwdziałanie zmianom klimatu i ochrona środowiska mają ogromny potencjał jednoczenia Polek i Polaków. Niezależnie od przynależności politycznej łączy nas wszystkich troska o klimat, środowisko naturalne i dobrostan zwierząt. Duma z polskiej przyrody, świadomość zmian klimatu oraz lęk związany z ich konsekwencjami nie mają barw politycznych. Zarówno nieumiejętne przeprowadzenie zielonej transformacji, jak i cyniczna, a nie merytoryczna krytyka mogą zagrozić temu rzadkiemu w Polsce porozumieniu ponad podziałami.

Co dalej?

Dyskusja, która rozgorzała wokół Europejskiego Zielonego Ładu, powinna posłużyć za inspirację do nowego otwarcia w zakresie zielonej transformacji. Jednak ton tej dyskusji jest ostrzeżeniem: to, jak gorące emocje budzi praktyczna implementacja polityki klimatycznej oraz jak liczne są obawy co do jej konsekwencji, wyraźnie pokazuje, że potrzeby wielu obywaterek i obywateli nie zostały dotąd dostrzeżone. Nie dziwi więc, że czują niepokój w związku z zapowiadanyimi reformami, nawet gdy ich cele są im bliskie.

Błędem byłaby rezygnacja z ambitnych celów klimatycznych. Polki i Polacy dostrzegają zagrożenia związane ze zmianami klimatu, widzą potrzebę ich zwalczania, a co więcej, w przyjaznych klimatowi politykach dostrzegają szansę rozwoju i drogę ku poprawie jakości życia. Widać to nawet po nastawieniu do Europejskiego Zielonego Ładu.

WYKRES 21

STOSUNEK DO EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU
Które z tych stwierdzeń najlepiej oddaje Pana/Pani stosunek do Europejskiego Zielonego Ładu?

Dane: kwiecień 2024, N = 1004

Pomimo licznych obaw i krytycznych opinii większość polskiego społeczeństwa wcale nie opowiada się za całkowitym jego odrzuceniem. 47% badanych chce jego kontynuacji po wprowadzeniu niezbędnych zmian, a kolejne 5% wdrożenia w niezmienionej formie. Odrzucenia Europejskiego Zielonego Ładu w całości chce natomiast 38% badanych. Te wyniki sugerują, że Polki i Polacy są gotowi rzucić Unii Europejskiej koło ratunkowe.

Jednak budowanie silniejszego konsensusu na rzecz klimatu musi uwzględniać potrzeby i odpowiadać na obawy wszystkich, bez dzielenia obywateli na lepszych i gorszych w zależności od ich stosunku do ochrony środowiska i klimatu. Przy podejmowaniu publicznych dyskusji na temat kryzysu klimatycznego niezbędne jest używanie włączającego języka oraz narracji spójnych z wartościami i podstawowymi przekonaniami ludzi. To wszystko wymaga dobrej woli polityków, zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. W centrum polityki klimatycznej należy postawić człowieka – aby obywatelki i obywatele widzieli, że polityka klimatyczna pracuje dla nich, a nie oni dla polityki klimatycznej. By wyraźnie dostrzegali jej pozytywny wpływ – nie tylko na ochronę przyrody i klimatu, ale także na codzienne życie: ceny energii, jakość i koszty żywności, zdrowie, gospodarkę i nowe miejsca pracy oraz na energetyczne bezpieczeństwo i suwerenność.

W Y K R E S 2 2

RAMY PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATU
Z którym ze stwierdzeń zgadza się Pan/Pani w większym stopniu?

- Ludzie sami podejmą działania przeciwdziałające kryzysowi klimatycznemu, rząd nie musi mówić ludziom, co mają robić
- Rząd powinien stworzyć jasne reguły, które określą, jak mamy przeciwdziałać kryzysowi klimatycznemu

Dane: luty 2024, N = 2027

Potrzeba przy tym mądrego i zdecydowanego przywództwa oraz wiarygodnych przewodników. Polki i Polacy zdają sobie bowiem sprawę, że sami nie uratują planety i nie powstrzymają zmian klimatu. Dlatego koordynację i wyznaczenie jasnych reguł w tych sprawach chcą oddać w ręce polityków. A oni nie powinni zmarnować tego zaufania.

Polityka klimatyczna z ludzką twarzą

Oczekiwania Polek i Polaków wobec
zielonej transformacji

www.moreincommon.pl

polska@moreincommon.com